

Latvijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas (LSDSP) īsā programma

Preambula

Latvijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas (LSDSP) mērķis ir veidot Latviju par solidaritātes, progresa un sociālā taisnīguma valsti, kurā katram sabiedrības loceklim ir iespēja dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi. LSDSP iestājas par Latviju kā tiesisku valsti, kurā, neatkarīgi no mantiskā vai varas stāvokļa, visiem cilvēkiem ir vieni likumi un vienādas garantētas tiesības uz kvalitatīvu izglītību, darbu, veselības aprūpi, mājokli, sociālo palīdzību, kultūru un atpūtu, kā arī bezmaksas piekļuvi globālā un vietējā mēroga informācijas ieguves un apmaiņas tehnoloģijām. LSDSP vēlas radīt apstākļus pilnvērtīgai Latvijas iedzīvotāju jaunrades potenciāla izmantošanai, tāpēc redz Latviju kā atvērtu, modernā laikmeta globalizācijas izaicinājumiem pielāgojušos valsti, kas pilnā mērā izmanto tās iespējas, ko sniedz tās dalība Eiropas Savienībā. Būtisks priekšnosacījums šādai kardinālai pārmaiņai ir aktīvs valsts atbalsts sabiedrības izglītības un solidaritātes veicināšanai pretstatā gadu desmitiem kultivētajam individuālismam un tā rezultātā radušos dziļajai plaisai starp nelielo pārtikušo slāni un trūcīgo masām, starp valdošo ekonomisko eliti un inerto pārvaldāmo iedzīvotāju kopumu. Eiropas labklājības valstis ar savu piemēru uzskatāmi demonstrē, ka sabiedrības attīstības veiksmes pamatā ir savstarpēja cieņa un atbildība, kā arī kopīgiem spēkiem krāta bagātība sociāli taisnīgā tirgus ekonomikā. LSDSP kā Latvijas vecākā politiskā partija un Eiropas sociāldemokrātu saimes pilntiesīga locekle ir pārliecināta un gatava darbībā parādīt, ka tās rīcībā ir nepieciešamie intelektuālie līdzekļi un valsts pārvaldes prasmes, lai veidotu Latviju kā plaukstošu, demokrātisku valsti, kurā katram Latvijas iedzīvotājam ir nodrošinātas iespējas ar godīgu darbu nodrošināt cilvēka cienīgus dzīves apstākļus, izpaužoties saskaņā ar dabas dotiem talantiem, spējām un apgūtām prasmēm.

Ekonomikas politika

Latvijas tautsaimniecība un LSDSP ekonomikas politikas mērķi.

Tautsaimniecības attīstības līmenis un tās dinamika Latvijā uzskatāmi pierāda, ka tirgus ekonomikā nepieciešama efektīva ekonomikas politika, kas ir valsts kompetence.

Pēc iekšzemes kopprodukta uz vienu iedzīvotāju Latvija atrodas vienā no zemākajiem vietām Eiropas Savienībā, turklāt valsts tautsaimniecības dinamika neliecina par iespējām bez būtiskas ekonomiskās politikas maiņas pārredzamā perspektīvā šo atpalcību samazināt.

Latvijas ekonomiku raksturo zems produktivitātes un jaunrades līmenis, hronisks maksājumu bilances deficīts, neapmierinoša darba samaksa. Tautsaimniecības nozaru struktūrā industriālo sektoru īpatsvars ir neapmierinošs, nepietiekams ir eksportspējīgo nozaru devums. Eksportā dominē nozares, kurām ir zema pievienotā vērtība vai arī nozares, kurās pastāv atsevišķi uzņēmumi, kam nav ievērojamu stratēģisku starptautiskās konkurētspējas priekšrocību. Ņemot vērā, ka kapitāla avoti ir valstij ārēji, pastāv būtiski ekonomikas sistēmas funkcionēšanas riski un to kritiska apjoma gadījumā apdraudēta ir Latvijas ekonomikas normāla funkcionēšana.

Latvijas ekonomikas struktūra un stāvoklis ir novedis pie tā, ka pašreizējās pasaules finanšu un ekonomikas krīzes apstākļos Latvijas ekonomika ir cietusi visvairāk. Finanšu un ekonomikas krīzes apmēri Latvijā pierāda, ka esošā tautsaimniecības struktūra un pārvalde nespēj nodrošināt ne tautsaimniecības iespējamo stabilitāti un iedzīvotāju relatīvu labklājību ekonomikas ciklisko svārstību apstākļos, ne arī tautsaimniecības augšupejošu attīstību ekonomikas cikla izaugsmes fāzē.

Ekonomikas attīstības līmenim ir atgriezeniska ietekme uz sociālo sfēru, bez kuras efektīvas funkcionēšana nav iespējama ilgtspējīga valsts ekonomiskā attīstība. Zemais nodokļu ieņēmumu apjoms noved pie problēmām publisko pakalpojumu sfērā. Nepietiekams valsts finansējums ir

medicīnai, sociālajai aprūpei un izglītībai, kas soli pa solim tiek pārvērstas par maksas pakalpojumu nozarēm.

Pasaulē notiek straujas un dinamiskas izmaiņas ekonomiskajos procesos, kas saistītas ar uz zinātnes attīstību balstītu tehnisko progresu, kapitāla koncentrāciju, preču, palpojumu un ražošanas faktoru kustības liberalizāciju. Globalizācijas procesi pasaulē, kas ietver sociālo un ekonomisko brīvību areāla paplašināšanos, nes ne tikai ekonomikas izaugsmes iespējas, bet arī pastiprina ar nelīdzsvarotu izaugsmi saistītās ekoloģiskās, sociālās un politiskās problēmas. Saasinoties resursu pieejamības problēmai, pasaulē pastiprinās cīņa par resursiem.

Šajos apstākļos Latvijas ekonomikas attīstības iespējas ir jāvērtē pasaules ekonomikas globalizācijas perspektīvu kontekstā. Viens no valsts ekonomiskās politikas uzdevumiem ir nodrošināt nacionālās valsts pastāvēšanu globalizācijas procesu izraisītā reģionālajā un globālajā brīvā preču un pakalpojumu, kapitāla un darbaspēka kustības apstākļos. Globalizācijas un pasaules nevienmērīgas attīstības rezultātā Latvijas ekonomika neizbēgami transformēsies no tradicionālās uz globāli integrētu formu. Latvijai, kā mazai tautas saimniecībai, ir jāatrod vieta ekonomikas globālajos procesos un jāintegrējas tajos. Integrācija ir nenovēršama, un tā jāveic Latvijai efektīvākā veidā.

Esošā un iepriekšējās valdības ekonomikas politikas pamatā ir balstījušās uz „tirgus neredzamās rokas” principa fetišizēšanu. Valstī joprojām netiek popularizēta skaidri definēta ekonomikas struktūrpolitika. Pastāv pārāk liela paļaušanās uz ārvalstu tiešajām investīcijām un šīs investīcijas veicošo uzņēmēju kvalifikāciju. Pasaules valstu pieredze rāda, ka šādas investīcijas var būt īslaicīgas un krīzes situāciju pastiprinošas.

LSDSP ekonomikas politikas vispārējais mērķis ir tautsaimniecības ilgtspējīga attīstība, kas ietver sabalansētu izaugsmi un pilnīgu nodarbinātību, kas tiek atbilstoši apmaksāta un nodrošināta ar sociālām garantijām.

Ekonomikas politikai ir jānodrošina Lisabonas stratēģijas īstenošanu Latvijā, kam rezultātā ir jāpadara valsti atbilstošu šīs stratēģijas mērķim - padarīt Eiropu (tostarp, Latviju) par dinamiskāko un konkurētspējīgāko uz zināšanām balstīto ekonomiku pasaulē, kas nodrošinās ilgtspējīgu ekonomisko izaugsmi, jaunas un labākas darba vietas un dzīves līmeņa izlīdzināšanos.

Atbilstoši pasaules politiskajām, ekonomiskajām, ekoloģiskajām un citām realitātēm, kā arī apzinoties ekonomiskā savienībā esošas mazas valsts ekonomikas politikas veidošanas iespēju ierobežotību, LSDSP uzskata, ka sociālās tirgus ekonomikas stiprināšanai un attīstīšanai ir jābūt par pašreizējās ekonomiskās politikas pamatu. Vienlaikus LSDSP uzskata, ka sociālās un ekonomikas sistēmas mijiedarbībai ir abpusējs raksturs.

Sociāldemokrāti ir par sociāli atbildīgas tirgus ekonomikas kārtības uzturēšanu un stiprināšanu, kas ļauj valstij efektīvi risināt kā ekonomikas, tā arī sociālos uzdevumus, bez kā ir apdraudēta pašas tirgus ekonomikas efektivitāte un sabiedrības (nācijas) kvalitāte. Sociāldemokrāti ir par tādas tautsaimniecības politikas realizēšanu, kurā ekonomikas izaugsme atspoguļotos iedzīvotāju dzīves līmeņa pieaugumā un kura nodrošina pilnīgu nodarbinātību, cenu un maksājumu bilances stabilitāti un ilgtermiņa attīstību kopumā.

Tautsaimniecība ir sociālo mērķu sasniegšanas līdzeklis, tās attīstība nav pašmērķis, tai ir jānodrošina sabiedrības locekļu sociālo vajadzību apmierināšana. No sociālā viedokļa tautsaimniecībai ir jānodrošina attīstītām valstīm atbilstošs darbs un alga visiem darba spējīgiem iedzīvotājiem, pārtikušu dzīvi tiem, kas paši vairs vai vēl nav spējīgi to nodrošināt ar darbu, augstu izglītības, sabiedrības veselības un drošības līmeni visiem sabiedrības locekļiem.

LSDSP uzskata, ka tirgus ekonomikas efektīvas funkcionēšanas, ekonomikas attīstības un sabiedrības vispārējās labklājības interesēs ir nepieciešams nodrošināt līdzsvaru starp tirgus brīvībām un tā regulēšanu.

Pēdējā pasaules finanšu un ekonomikas krīze uzskatāmi parāda, ka tirgus ekonomikai joprojām piemīt sistēmiski trūkumi. Krīzes iespaidā attīstīto valstu vadītāji un starptautiski atzīti ekonomisti uzskata, ka ekonomikas cikla negatīvo ekonomisko un sociālo seku nepieļaušana un mīkstināšana, tirgus ekonomikas saglabāšana un stiprināšana prasa gan starptautiskās, gan nacionālās regulēšanas pastiprināšanu.

LSDSP uzskata, ka ekonomikas ilgtspējīgas attīstības virzītājspēks ir reizē privātā iniciatīva un valsts pārvaldes racionāla un līdzsvarota ekonomikas politika. Ar valsts rīcībā esošajiem finansu,

likumdošanas un politiskajiem līdzekļiem ir iespējams nodrošināt konkurētspējīgu, nepārtrauktu un dinamisku tautsaimniecības attīstību.

Ekonomikas izaugsme nav un nevar būt pašmērķis. Ekonomikas attīstībai ir jāatspoguļojas iedzīvotāju labklājībā un valsts ilgtermiņa attīstības spēju saglabāšanā.

Labklājības viens no pamatiem ir vispārējas atbilstoši apmaksātas nodarbinātības iespēju nodrošināšana. LSDSP uzskata, ka līdzās pieprasījumam ārējos tirgos, liela nozīme ir iekšzemes pieprasījumam. Straujas un sabalansētas ekonomikas izaugsmes nosacījums ir stabils iekšējais tirgus. Iekšzemes pieprasījuma nozīmīgums pastiprinās eksporta tirgus stagnācijas un recesijas apstākļos.

Sašaurinot ekonomikas attīstības faktoru lauku un vienpusīgi traktējot tirgus ekonomikas savstarpējās sakarības, uzņēmēju intereses pārstāvošo politiku liberālās ekonomikas traktējumā ienākumi no darba pamatā ir atkarīgi no iekšzemes kopprodukta attīstības un darba ražīguma līmeņa. Sociāldemokrāti uzskata, ka ienākumi no darba ir arī iekšzemes kopprodukta sadales rezultāts, bet iekšzemes kopprodukta apjoms un darba ražīgums ir pamatā uzņēmējdarbības efektivitātes rezultāts, ko nosaka uzņēmēju spējas un motivācija.

Ekonomikas globalizācijas, pasaules politisko, demogrāfisko un ekoloģisko procesu rezultātā Latvija neizbēgami nonāks būtisku ražošanas faktoru izmaiņu situācijā, kurā ievērojami mainīsies ekonomiskā, politiskā un etniskā sistēma. Ne tikai ekonomikas attīstības, bet arī tautas pastāvēšanas vārdā ir jārada augstvērtīgs un dinamisks darbaspēka potenciāls, kas varētu nodrošināt Latvijas tautai cienīgu vietu nākotnes Latvijas ekonomiskajā, politiskajā un etniskajā sistēmā.

Valsts loma ekonomikā

Baidoties no stipras valsts, uzņēmēju interešu pārstāvji vienmēr ir demagoģiski centušies mazināt valsts lomu ekonomikas pārvaldē. To galvenais arguments ir bijis tirgus brīvības principa absolutizēšana. Viens no galvenajiem uzņēmēju deklarētajiem valsts un uzņēmējdarbības attiecību principiem ir „panākumu privatizācija un problēmu nacionalizācija”.

Valsts, ņemot vērā tās sociālās politikas prasības, tirgus ekonomikā veic pārvaldes funkcijas, radot nosacījumus un noteikumus uzņēmējdarbības aktivitātēm. Valsts funkcijas tirgus ekonomikā saistās ar uzņēmējdarbības efektīvas funkcionēšanas (brīvas un pilnvērtīgas konkurences) un attīstības nodrošināšanu (uzņēmējdarbības vide, struktūrpolitika, valsts kā uzņēmējs), reģionālās attīstības racionālas politikas īstenošanu, ražošanas un sociālās infrastruktūras izveidošanu un uzturēšanu, valsts ietekmējamo ražošanas attīstības faktoru, kur galvenais ir darbaspēks, atbilstošu attīstību un kvalitātes paaugstināšanu, ekonomikas attīstības un vides aizsardzības harmonijas nodrošināšanu.

Valsts kā uzņēmējs

Tirgus ekonomikas apstākļos valstij kā uzņēmējam ir izņēmuma raksturs. Tomēr tirgus ekonomikas pastāvēšana un attīstība neizslēdz valsts līdzdalību uzņēmējdarbībā, darbojoties pilnā saskaņā ar tirgus ekonomikas nosacījumiem.

Tradicionāli valsts piedalīšanās uzņēmējdarbībā saistās ar infrastruktūras pakalpojumu nodrošināšanu, kam pamatā ir šo pakalpojumu nozīme valsts funkciju realizēšanā, kā arī salīdzinoši augstās investīciju izmaksas. Tendences pasaules ekonomikā liecina par valsts atteikšanos, saglabājot pasūtītāja, regulējošās un kontroles funkcijas, no uzņēmējdarbības infrastruktūrā, to nododot privātiem uzņēmējiem. Līdzās privatizācijai tiek izmantoti valsts un privātās partnerības (VPP) modeļi. Atzīstot valsts un privātās partnerības iespējamo efektu infrastruktūras projektu realizēšanā, LSDSP uzskata, ka tā var dot pilnīgu efektu tikai korupcijas izskaušanas gadījumā. Vienlaikus bažas rada VPP projektu negatīvā ietekme uz mazo un vidējo uzņēmējdarbību.

LSDSP iestājas par racionālu valsts piedalīšanos uzņēmējdarbībā gadījumos, kad tā kalpo ekonomikas un sociālo mērķu sasniegšanai. Līdzās ar uzņēmējdarbību sabiedrisko pakalpojumu jomā, tas saistās ar valsts ekonomikai svarīgu nozaru funkcionēšanas un attīstības nodrošināšanu, jaunrades procesu atbalstu, kā arī atsevišķu reģionālās attīstības, sociālā un vides jautājumu problēmu risināšanu.

Tāda nepieciešamība rodas gadījumos, kad ir jānodrošina infrastruktūras funkcionēšana un attīstība, gadījumos, kad tirgus monopola situācijā privātuzņēmumu pakalpojumu cenas var būt pretrunā ar sabiedrības īstermiņa vai ilgtermiņa interesēm, ja tiek apgrūtināta ekonomikas un sociālo funkciju pilnvērtīga realizēšana, būtiski mazināta pilnvērtīga konkurence, kā arī gadījumos, ja ilgtermiņa attīstība prasa investīcijas sfērās, kur privātais kapitāls neredz īstermiņa peļņas iespējas. Uz attīstību vērstas struktūrpolicies īstenošana var prasīt aktīvu valsts iesaistīšanos uz nākotnes tehnoloģijām un tirgus prasībām atbilstošu uzņēmumu veidošanā.

Valsts budžeta politika

Valsts budžets ir viens no būtiskākajām valsts ekonomiskās un sociālās politikas īstenošanas līdzekļiem. Budžeta politikai ir jābalstās uz attīstības, ilgtspējas, sabalansētības, un racionalitātes (jeb ekonomiskās efektivitātes) principiem.

Attīstības princips nozīmē budžeta politiku, kas vēsta uz sabiedrības sociāli ekonomisko attīstību. Ilgspēja nozīmē, ka budžeta izdevumiem ir jākalpo tā spējas saglabāšanai un palielināšanai nākotnē. Sabalansētība ietver gan racionālu budžeta ieņēmumu, gan izmaksu, gan deficīta/pārpalikuma politiku. Racionalitāte balstās uz tēzes, ka jebkurai budžeta ieņēmumu vai izdevumu normu maiņai ir jānodrošina sociāli ekonomiskais efekts.

Budžets un tā sabalansētība nav vienkārša ieņēmumu un izdevumu līdzsvarošana, bet gan instruments valsts ekonomiskajai un sociālajai attīstībai. Budžeta izlietojuma struktūrai ir jāatbilst ilgtspējīgas attīstības prasībām. Ir maldīgi uzskatīt, ka valsts budžeta ietekme uz ekonomiku saistās tikai ar nodokļu politiku un investīcijām ekonomikas infrastruktūrā. Vēl būtiskāk tas attiecas uz sociālās sfēras finansēšanu – veselība, izglītība, zinātne, kultūra, tiesībsargājošās iestādes utt.

Nodokļu politika

Sociāldemokrāti ir par taisnīgu, efektīvu un sociāli atbildīgu nodokļu politiku. Pretēji ilgstoši kultivētajam viedoklim, Latvijā lielākie nodokļu maksātāji nav uzņēmēji, bet gan iedzīvotāji. Tieši patēriņa un darba ieņēmumu nodokļi ir valsts budžeta pamats. Uzņēmēju lobija ietekmē ir panākta nepamatota izpratne par nodokļu politikas ietekmi uz ekonomikas attīstību, kā rezultātā tiek īstenota vienpusīga valsts politika – uzņēmējdarbības nodokļu mazināšana. Nav pieļaujama vienlīdzības zīmes likšana starp uzņēmējdarbībai labvēlīgu vidi un zemām nodokļu likmēm. Zemu uzņēmējdarbības nodokļu politika ved uz strupceļu nākotnē, jo bez investīcijām un kvalitatīvas sociālo funkciju īstenošanas valstij nav attīstības. Augsts dzīves līmenis nelielai iedzīvotāju daļai un vienlaikus ievērojams zemu ienākumu iedzīvotāju īpatsvars samazina ilgtspējīgas attīstības iespējas. Šo procesu pavada ekonomikas attīstībai kaitīgā darbaspēka izceļošana, zema pārvaldes darbinieku kvalifikācija un motivētība, neefektīva līdzekļu izlietošana, negatīva profesionālā mobilitāte utt. Starp primārajiem uzdevumiem, tādējādi, ir ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma paaugstināšana, sekmējot lielākās iedzīvotāju daļas ienākumu pieaugumu.

Zemi uzņēmējdarbības nodokļi ir pieļaujami un reizē lietderīgi īslaicīgi, noteiktu attīstības mērķu sasniegšanai. Ilgtermiņā tie neļauj efektīvi risināt ražošanas un sociālās infrastruktūras un rezultātā valsts ekonomikas attīstības problēmas. Arī Eiropas Savienības ekonomiskās telpas priekšrocību izmantošana neizbēgami prasa nodokļu sistēmu harmonizāciju.

Ir jāapzinās, ka ekonomikas izaugsme ir atkarīga no resursu apjoma un produktivitātes. Ņemot vērā ierobežotos ekonomiskās attīstības resursus Latvijā, ekonomikas attīstība, un rezultātā budžeta ieņēmumi, daudz lielākā apjomā ir atkarīgi no faktoru produktivitātes. Tas, pirmkārt, nosaka darbaspēka produktivitātes lomu, kas ir tā kvalifikācijas un pastāvošo stimulu funkcija. Otrkārt, tas ir saistīts ar uzņēmējdarbības tehnoloģisko un organizatorisko līmeni, kuru, līdzās to pārvaldes darbinieku kvalifikācijai, nosaka īpašnieku motivācija investēt tehnoloģiju attīstībā. Par zemu samaksu pieejamais darbaspēks, zemi nodokļi un līdz ar to augsti kapitāla atdeves rādītāji nestimulē uzņēmējus veikt ieguldījumus ražošanas un pakalpojumu modernizācijā.

Sociāldemokrāti uzskata, ka valstij sabiedrības interesēs ir jānodrošina budžeta ienākumu ilgtermiņa maksimizēšana, tai skaitā saņemot atbilstošus ienākumus no uzņēmējdarbības. Līdzās aktīvākai nodokļu administrēšanas uzlabošanai ir nepieciešamas nodokļu politikas būtiskas izmaiņas, kas saistās ar atbildības pastiprināšanu par nodokļu ļaunprātīgu nemaksāšanu,

pakāpenisku uzņēmumu ieņēmumu nodokļa harmonizāciju Eiropas ekonomiskajā telpā, iedzīvotāju ieņēmuma nodokļa un nekustamā īpašuma nodokļa progresīvās likmes ieviešanu.

Investīcijas

Viens no galvenajiem ekonomikas attīstības nosacījumiem ir privāto un valsts investīciju pieaugums. Pašreizējie Latvijas ekonomikas iekšējie attīstības resursi ir nelieli un pastāv ekonomikas attīstības faktoru disproporcija. Ņemot vērā, ka iekšzemes investīciju resursi ir ierobežoti, kas līdzās citiem faktoriem saistās ar relatīvi nelielajiem Latvijas ekonomikas izmēriem, reāls Latvijas tautsaimniecības attīstības nosacījums ir ārvalstu investīcijas, kas prasa pārējo ražošanas faktoru kvantitatīvu un kvalitatīvu atbilstību. Internacionalizācijas gaitā atsevišķi ražošanas faktori pārvietojas uz ekonomikas telpu, kurā var tikt nodrošināta visefektīvākā to kombinācija, un kur pastāv atbilstošs pārējo resursu piedāvājums.

Nevar noliegt Latvijas ģeogrāfiskās priekšrocības, bet ir jāatsakās no to absolutizēšanas. Investīciju pieauguma neatņemami determinanti ir ne tikai makroekonomiskā stabilitāte, draudzīga uzņēmējdarbības vide, realizācijas tirgu paplašināšanās un uzņēmējdarbības stimuli, bet arī ekonomikas konkurētspēja un darba tirgus attīstība. Līdzās ekonomiskajiem nosacījumiem valstī jābūt pievilcīgai politiskai sistēmai, modernai likumdošanai, saprātīgam liberālismam, drošībai.

Finanšu tirgu reformēšana

Pastāvošajā pasaules ekonomikas modelī reālekonomikas attīstību būtiski ietekmē finanšu tirgus. Finanšu tirgus organizācijas un regulēšanas pilnveidošanai ir būtiska loma turpmākai ekonomikas attīstībai. LSDSP pievienojas Pasaules attīstīto valstu vadītāju un ekonomikas zinātnieku aicinājumam - pastiprināt nacionālo valstu un starptautisko kontroli pār finanšu tirgiem un tā dalībniekiem, tādējādi mazinot nemiīgi atkārtoto, bet atsevišķos gadījumos postošo finanšu tirgus satricinājumu ietekmi uz pasaules ekonomiku. Ir nepieciešams mazināt finanšu spekulatīvo darījumu un nedrošo aizdevumu riskus, tostarp, ieviešot finanšu transakciju nodevas un kapitāla pieauguma nodokli, ierobežot banku vadītāju vēlēšanos prēmiju labā riskēt ne tikai ar bankas un tās akcionāru labklājību, bet arī ar atsevišķu valstu un visas pasaules ekonomikas stāvokli. Finanšu tirgus reformām ir jākalpo reālai ekonomikai, jaunu darba vietu radīšanai un izaugsmei.

Pašreizējā ekonomikas krīze pasaulē ir pierādījusi, ka ekonomikas atveseļošana ir iespējama tikai ar aktīvu valsts ekonomikas stimulēšanas politiku un tautsaimniecības finansēšanas atsākšanos. Ekonomikas cikla izaugsmes fāzē ekonomikas struktūru un attīstības efektivitāti būtiski nosaka banku sektors ar tā stratēģiskajām interesēm. Augsts un ģeogrāfiski koncentrēts ārvalstu banku īpatsvars Latvijā būtiski samazina valsts ekonomiskās politikas realizācijas iespējas un palielina atkarību no ārvalstu uzņēmēju stratēģijām.

Ņemot vērā Latvijas finanšu tirgus dalībnieku struktūru un, ka Latvijas kā mazas valsts attīstība ir iespējama racionālas struktūrpolitikas ietvaros, bet attīstības viens no nosacījumiem ir pietiekama kapitāla pieejamība, valstij ir ne tikai jāpastiprina finanšu tirgus uzraudzība, bet arī jāklūst par aktīvu tā dalībnieku, piemēram, nosakot aizliegumu hipotekāro kredītu izsniegšanai ārvalstu valūtā un hipotekāro aizņēmēju atbildību pret aizdevējiem tikai iekšējā īpašuma apmērā, tādējādi būtiski samazinot iespēju nozīmīgai valsts iedzīvotāju daļai nonākt hipotekāro parādu verdzībā. Ir lietderīgi valstī veidot ne tikai spēcīgu attīstības banku, bet iegūt kontroli pār būtisku komercbanku tirgus segmentu. Valsts kontrole pār nozīmīgu finanšu tirgus daļu dod iespēju realizēt ekonomikas regulēšanas pasākumus visās ekonomikas cikla fāzēs, pastiprināt centrālās bankas ietekmi uz cenu līmeni, kā arī rada priekšnosacījumus sociālo problēmu risināšanai un grūtībās nonākošo kredītņēmēju racionālai aizsardzībai.

Uzņēmējdarbības vide

Uzņēmējdarbības efektivitātes rādītājs ir starptautiskā tirgū konkurētspējīgi produkti un produktivitāte, kas ir integrēta visu resursu izmantošanas efektivitātes summa un atspoguļojas produkta izmaksās. Uzņēmumu funkcionēšanas ierobežojumi ir atbilstošas kvalitātes un apjoma resursu pieejamība un cena.

Uzņēmējdarbības videi ir jānodrošina uzņēmējdarbības attīstības veicināšana, kas ir plašs instrumentu un to pamatā esošu politikas jautājumu loks, kuru mērķis ir radīt uzņēmējdarbību motivējošus nosacījumus un kas ietver infrastruktūru, pilnvērtīgas konkurences apstākļu nodrošināšanu, stingras reglamentējošas uzņēmējdarbības bāzes un saprātīgas birokrātijas politikas un perspektīvās tautsaimniecības struktūrai atbilstošas struktūrpolitikas realizēšanu.

Brīvās konkurences nodrošināšana ir tirgus ekonomikas efektīvas funkcionēšanas nosacījums. Uzņēmējdarbība var efektīvi attīstīties tikai pilnvērtīgas konkurences apstākļos, kas prasa nodrošināt visiem nozares uzņēmējiem vienādus tirgus nosacījumus, pilnībā izskaužot negodīgas konkurences elementus. Brīvā konkurence prasa nodrošināt vienādus darbības nosacījumus nozarēs, kurās konkurences līmenis netiek ierobežots, un vienlaicīgi stimulēt jaunu uzņēmumu veidošanos nozarēs, kur konkurences līmenis ir nepietiekams. Konkurences nodrošināšanā liela loma ir valsts atbalsta politikai, tai skaitā nodrošinot jaunus uzņēmumus ar atbalsta starta kapitālu, valsts garantijām, vadības pakalpojumiem uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstīšanai, veicinot valsts kontrolētu jaunrades centru un tehnoloģiju inkubatoru izveidi un funkcionēšanu, nodrošinot jaunus uzņēmumus augsto tehnoloģiju nozarēs ar infrastruktūru, finansējumu un citiem ar uzņēmējdarbību saistītiem pakalpojumiem.

Valsts atbalsta politikai ir jābūt koordinētai ar ekonomikas struktūrpolitiku.

Pirmkārt, atbalsts ir jānodrošina uzņēmumiem nozarēs, kuri atbilst valsts ekonomikas ilgtermiņa attīstības mērķiem. Īstermiņā tās ir nozares ar augstu pašreizējo eksporta potenciālu, ilgtermiņā - uz zināšanām balstītas nozares un sektori.

Otrkārt, ir jāveicina uzņēmumu nozaru un starpnozaru sadarbība, veidot kompetences centrus un pudurus (klasterus), kas vertikālās un horizontālās sadarbības rezultātā spēj nodrošināt sinerģijas efektu un rezultātā produkcijas konkurētspējas pieaugumu.

Liela nozīme valsts atbalsta sistēmā ir finanšu jomai, kas, līdzās citam, ietver uzņēmējdarbības uzsākšanas atbalsta finansējumu, riska kapitāla, kredīta un eksporta garantiju sistēmu. Ne mazāk svarīgs ir valsts organizatoriskais un informatīvais atbalsts (uzņēmējdarbības konsultēšana un informatīvais nodrošinājums esošajās valsts pārvaldes iestādēs, eksporta marketinga – tirgus pētījumi, piedalīšanās izstādēs un gadatirgos, publiskās attiecības), diplomātisko un ekonomisko institūciju darbības aktivizēšana ārvalstīs Latvijas uzņēmēju atbalstam. Vienlaikus ar tīri ekonomiskiem pasākumiem, ir jānodrošina politisko ambīciju saskaņošana ar ilgtspējīgas attīstības interesēm, tai skaitā labu kaimiņattiecību veidošana ar augsta ekonomiska potenciāla kaimiņvalstīm, kā arī Latvijas ekonomisko interešu kvalificēta pārstāvēšana Eiropas Savienības institūcijās.

LSDSP uzskata, ka ir nepamatoti sašaurināt valsts lomu uzņēmējdarbības veicināšanā tikai ar uzņēmējdarbības tiesisko un administratīvo regulēšanu, bet tajā ir jāietver arī izglītības, pētniecības un attīstības, profesionālā sagatavošanas, veselības aprūpes un citu sistēmu elementi.

Struktūrpolitika

Struktūrpolitikai Latvijā ir jābalstās uz zinātnes un tehnikas attīstības, kā arī globalizācijas procesu analīzi un nevis uz iepriekšējo gadsimtu attīstību noteicošām dabiskajām priekšrocībām un lētā darbaspēka koncepcijas. Dabiskās priekšrocības lielā pakāpē ir likvidējusi tehnikas attīstība. Veidojot struktūrpolitiku ir jāatrod racionāls līdzsvars starp īstermiņa un ilgtermiņa attīstības resursiem, faktoriem un iespējām.

Mazie un vidējie uzņēmumi ir uzņēmējdarbības sektora attīstības dinamisks faktors, kas veicina ātru un efektīvu pielāgošanos mainīgajiem tautsaimniecības attīstības nosacījumiem un vienlaikus risina nodarbinātības problēmas, kā arī stabila vidusslāņa pastāvēšanu, tomēr to lomas pārvērtēšana var ilgtermiņā novest pie negatīvām sekām tautsaimniecībā. Tāpēc, balstoties uz tautsaimniecības attīstības prognozēm un plāniem, ir jāveltī nepieciešamā uzmanība lielo uzņēmumu attīstības atbalstam. Apzinoties, ka ekonomikas „lokomotīves” ir lielie uzņēmumi, kuri stimulē saistīto nozaru attīstību, kā arī izraisa pieprasījumu pēc mazo uzņēmumu produkcijas un pakalpojumiem, nepieciešams veicināt sabalansētas uzņēmumu izmēru struktūras veidošanos.

Valsts loma īpaši pastiprinās tautsaimniecības strukturālo izmaiņu apstākļos. Ir nepieciešams mērķtiecīgs atbalsts to nozaru uzņēmējiem, bet it sevišķi darba ņēmējiem, kuri strukturālo izmaiņu apstākļos ir spiesti mainīt savu darbības profilu. Atbalstam ir jāaptver gan

uzņēmēji ar speciālām atbalsta programmām, gan darba ņēmēji, kuriem ir nepieciešama adaptācija jaunajos apstākļos.

Infrastruktūra un transports

Infrastruktūras pakalpojumu nodrošināšanā, pastāvot pakalpojumu sniedzēju monopolstāvoklim, valstij ir jānodrošina pakalpojuma cenas atbilstību analogam, brīvās konkurences noteiktam cenu līmenim, jāīsteno kontrole par pakalpojuma pilnīgumu un kvalitāti. Vēl jo vairāk, valsts ekonomiskās izaugsmes stimulēšanai var starptautisko līgumu un vienošanos ierobežojumu robežās finansiāli atbalstīt (dotēt, subsidēt) pakalpojuma pieejamību efektīvai uzņēmējdarbībai un sociālo vajadzību apmierināšanai. Nedrīkst pieļaut nākotnē peļņu nesošo un infrastruktūrai stratēģisko valsts un pašvaldību uzņēmumu (Latvenergo, Latvijas dzelzceļš, Lattelecom, Latvijas meži u.c.) privatizāciju, kas iespējama sakarā ar starptautisko aizdevēju kredīta jūgu.

Infrastruktūras pakalpojumu augsta līmeņa nepieciešamību diktē ne tikai vispārējā infrastruktūras nozīme ekonomikas sistēmā, tradicionālā transporta infrastruktūras vieta un loma Latvijas ekonomikas attīstībā, bet arī īpaši Latvijas potenciālā loma starptautiskajā ekonomikā un preču tranzītā. Savienojot tradicionālās Latvijas ģeogrāfiskās priekšrocības ar pasaules ekonomikas globalizācijas procesiem un nodrošinot efektīvu valsts ārpolitiku, Latvija var kļūt par Austrumu un Rietumu ekonomiku globālās loģistikas sistēmas svarīgu posmu, un pastāv reāla iespēja īstenot Latvijas kā Eiropas līmeņa tranzīta, loģistikas un distribūcijas pakalpojumu centra izveidošanos. Latvijas transporta attīstībai jābalstās uz ilgtspējīgas attīstības principa, dinamiski jāattīstās un jāintegrējas Eiropas transporta sistēmā. Transportam jāapmierina tautsaimniecības galvenās prasības, jāgarantē iedzīvotāju dzīves standarta uzlabošanās un transporta pakalpojumu pieejamība visiem sabiedrības slāņiem. Nodrošināma transporta tīklu un transporta veidu savstarpējā sasaiste, izveidojot efektīvāku un ekonomiski pamatotāku pasažieru pārvadāšanas sistēmu, kurā galvenais ieguvējs būtu pasažieris.

Paredzot lielāku daļu degvielas akcīzes nodokļa novirzīšanu autoceļiem, jāpalielina autoceļu finansēšanu, piesaistot atbilstošo programmu Eiropas Savienības līdzekļus, kā arī turpinot valsts un privātās partnerības finansējuma shēmu apgūšanu nozīmīgo transporta maģistrāļu būvniecībā. LSDSP uzskata, ka nacionālās aviokompānijas un reģionālo lidostu attīstībai ir jābūt vienai no transporta nozares attīstības prioritātēm. Kā arī, ņemot vērā vēsturiski izveidojušos ģeogrāfiskā izvietojuma priekšrocības, valstij mērķtiecīgi jāturpina Austrumu-Rietumu transporta koridora pilnveidošana, investējot dzelzceļa un ostu infrastruktūrā, tādējādi saglabājot un attīstot dzelzceļa un jūras transporta konkurētspēju un nodrošinot būtisku finanšu līdzekļu ieplūšanu valsts budžetā. Rūpējoties par iedzīvotāju veselības uzlabošanu un vietējā līmeņa infrastruktūras attīstību, valstij jāturpina plašu veloceliņu izbūves programmu un riteņbraucējiem piemērotas infrastruktūras ieviešanu, atvieglot, tādējādi, iedzīvotāju pārvietošanos videi draudzīgā veidā.

Ekonomikas attīstības un vides aizsardzības harmonija

Viens no globālās ilgtspējīgās attīstības nosacījumiem ir ekonomikas attīstības un apkārtējās vides aizsardzības harmonija, kas ir svarīga ekonomiskās politikas veidošanas un īstenošanas sastāvdaļa. Latvijas viena no pašreizējām ilgtspējīgās attīstības priekšrocībām ir salīdzinoši tīra un daudzveidīga vide. Neskatoties uz tehnikas progresu, ekonomikas attīstība neizbēgami pastiprinās spiedienu uz Latvijas apkārtējās vides stāvokli. Nav iespējams pilnībā atteikties no slodzes pastiprināšanas uz ekosistēmu, tomēr atsevišķu uzņēmēju interesēm ir jābūt ar ekonomiskiem un juridiskiem līdzekļiem ierobežotām ar visas sabiedrības vajadzību diktētu kompromisu.

Vienlaikus ar dabai draudzīgu tehnoloģiju izmantošanas stimulēšanu, ir jārada efektīva sistēma katastrofu un ārkārtējo situāciju draudu iespēju ierobežošanai un novēršanai.

Ekonomikas pārvalde un institucionālā reforma

Valsts funkciju efektīvai veikšanai ir nepieciešama kvalificēta ekonomikas pārvalde (pārvaldes kvalitāte), kas ietver gan efektīvu tās organizāciju, gan pilnvērtīgu veicamo funkciju

definēšanu un darbinieku motivāciju. Tas nozīmē adekvātu līdzekļu nodrošināšanu pārvaldes efektīvai funkcionēšanai, kas iespējama tikai racionālas budžeta un nodokļu politikas rezultātā.

Gan iepriekšējo gadu pieredze, gan valsts pārvaldes rīcība pašreizējās ekonomikas krīzes apstākļos liecina, ka valstī pastāv valsts un, tādējādi, arī ekonomikas pārvaldes problēmas. Ekonomikas attīstības atsevišķās problēmas tiek risinātas bez pietiekama teorētiskā pamatojuma un lēmumu seku novērtējuma uz ekonomiku kā vienotu sistēmu.

Ir nepieciešams paaugstināt valsts pārvaldes iestāžu darbības efektivitāti un atbildību ekonomikas attīstības prognozēšanā, ekonomiskās politikas izstrādāšanā un aktīvā realizēšanā. Lai nodrošinātu efektīvu valsts pārvaldes funkciju realizēšanu ekonomiskās politikas jomā, ir nepieciešama radikāla pārvaldes aparāta kvalitātes paaugstināšana. Ekonomikas pārvaldes aparāts ir jānodrošina ar augsti kvalificētiem un motivētiem darbiniekiem, kas ietver arī personāla konkurētspējīga atalgojuma nodrošināšanu. Vienlaikus tam par vienu no uzņēmējdarbības veicināšanas svarīgākajiem elementiem ir uzskatāma arī neracionālas birokrātijas samazināšana, pārvaldes procesu caurskatāmības nodrošināšana un valsts pārvaldē strādājošo darbinieku reālas atbildības (darbības vai bezdarbības seku) novērtēšana. Apgūstot veiksmīgākos ES piemērus, par valsts pārvaldes efektivitātes uzlabošanas un valsts resursu optimizācijas virzītājspēku ir jāklūst e-pārvaldes principu iedzīvināšanai, būtiski atvieglot un paātrinot sadarbību starp valsti no vienas puses un fiziskām un juridiskām personām no otras puses.

Lai pārvaldi nodrošinātu ar informācijas un problēmu risināšanas variantu kvalificētu analīzi, ir jāatjauno un jākoncentrē ekonomikas pētniecības funkcijas īstenošana, uzdodot to vai nu esošajām Ekonomikas ministrijas iestādēm, vai arī veidojot jaunu pētniecības iestādi. Ir jāpastiprina valsts pārvaldes institūciju, akadēmisko un pētniecisko iestāžu savstarpēji bagātinošā sadarbība, jāattīsta to spēja nodrošināt ekspertīzi Latvijas un Eiropas Savienības ekonomiskās politikas veidošanā. Ekonomikas zinātne ir jāietver prioritāro zinātņu sarakstā Latvijā.

Ņemot vērā, ka jebkurš lēmums ir kompromiss, kurš summāri vislabāk atbilst visu iesaistīto pušu interesēm un ir tām pieņemams, izstrādājot ekonomikas pārvaldes politikas un normatīvos dokumentus, ir nepieciešama valsts, uzņēmēju profesionālo un darba ņēmēju organizāciju diskusija.

Aktīvas un efektīvas valsts ekonomiskās politikas realizēšanai ir nepieciešama proaktīva valsts interešu pārstāvēšana ES birokrātiskajās institūcijās, kā arī ES līdzekļu pārvaldes koncentrēšana vienas valsts institūcijas pārraudzībā. Sabalansētas valsts attīstības vārdā ir jāpārtrauc prakse, kad valsts un ES fondu līdzekļu izlietojumu nosaka uzņēmuma vai pašvaldības vadītāja partejiskā piederība. Finanšu līdzekļu sadalei starp uzņēmumiem un novadiem ir jābalstās uz sociālās un ekonomiskās lietderības pamata.

Reģionālā attīstība

Nodrošinot ekonomikas sabalansētu attīstību, valsts uzdevums ir arī līdzsvarota reģionālā attīstība. Ir nepieciešams apzināties, ka brīvas darbaspēka kustības apstākļos visas valsts teritorijas harmoniskas attīstības, tai skaitā racionālas apdzīvotības, nodrošināšanai ir nepieciešami līdzīgi cilvēku darba un dzīves apstākļi. Valsts pārvalde jāveido decentralizēti, funkcijas un finansējumu nododot pašvaldībām. Pašvaldībām jābūt pēc iespējas tuvāk iedzīvotājiem.

Valsts tautsaimniecības reģionālā attīstība saistās ar uzņēmējdarbībai un sociālai attīstībai atbilstošu ekonomikas un sociālās infrastruktūras veidošanu. Šobrīd pastāvošās reģionālās attīstības atšķirības nākotnē var novest pie tālāks reģionu diferencēšanās vai pat atsevišķu reģionālo vienību stagnācijas vai lejupslīdes. Attīstībai ir jāietver mērķtiecīgu pasākumu īstenošanu, kas balstās uz ekonomikas attīstības, it īpaši strukturālo izmaiņu nosacījumu, prognozēm; valstij ir jānodrošina plānveida ekonomikas un to atbalstošās sociālās infrastruktūras modernizācija, kā arī nepieciešamības gadījumā ir jāuzstājas uzņēmēja lomā. Atsevišķu reģionu attīstības veicināšanai valstij ir jāinvestē un jāattīsta ražošanas uzņēmumi, kas kalpotu par stimulu saistīto un apkalpojošo uzņēmumu attīstībai.

Lauksaimniecība

LSDSP uzskata, ka mūsu valsts un Eiropas Savienības valstu lauksaimniekiem jārada vienādi apstākļi produkcijas ražošanā, jo tikai vienādos apstākļos var būt godīga un taisnīga konkurence.

Sevišķs uzsvars nepieciešams uz kooperēšanas attīstību. Visnotaļ saimnieciski nozīmīga ir pārdomāta un cieša lauksaimnieku savstarpējā horizontālā kooperācija, piemēram, koplietojot tehniku, kā arī meklējot citas izmaksu samazināšanas iespējas. Nopietns ekonomiskais ieguvums lauksaimniekiem gūstams arī no vertikālās kooperācijas, tas ir, horizontālo kooperāciju papildinot ar savas produkcijas kopēju pārstrādi un iespējamo realizāciju tieši patērētājam.

Valsts uzdevums ir sekmēt apstākļus, kuros Latvijas zemes īpašniekiem būtu pieejama ērta kredīvēšanas sistēma un atbalsts produkcijas noietam vietējā un ārvalstu tirgos. Ir jānodrošina uzņēmējdarbības vide, kas veicinātu maksimāli lietderīgu pieejamo resursu izmantošanu, tādējādi gūstot abpusēju labumu gan no kultūraugu audzēšanas pārtikas vajadzībām, gan no biomasas nodrošināšanas biodeģvielas ražošanas un valsts energoneatkarības nodrošināšanas vajadzībām. Šāda valsts mērķtiecīga politika nodrošinās vairākus tūkstošus jaunu darba vietu radīšanu valsts reģionos, kur bezdarbs ir īpaši smaga sociālekonomiska problēma.

Rūpniecība

Moderna, zinātnietilpīga un uz videi draudzīgām tehnoloģijām balstīta ražošana ir ne tikai jebkuru ilgtspējīgo ekonomiku pamats, bet arī augsti attīstīto labklājības valstu un to iedzīvotāju pārticības bāze. Nav iespējama Latvijas tautsaimniecības atdzimšana bez mērķtiecīgas un ilglaicīgas nacionālās ražošanas attīstības programmas, kura paredzētu mijiedarbību starp efektīviem valsts un vietējās izcelsmes kapitāla investēšanas mehānismiem Latvijas zinātnes un tehnoloģiju attīstībā, eksportspējīgu un ekonomiski pamatotu importu aizvietojošu ražotņu izveidē un atbalstā, kā arī darbaspēka kvalitatīvā mūžizglītībā. LSDSP rūpēsies par šādas programmas izstrādi un ieviešanu.

Sociālā politika

LSDSP sociālā programma orientēta uz tādas valsts un pašvaldību finansiāli garantētās sociālās drošības sistēmas izveidi, kas reāli nodrošinās iedzīvotājus vecumdienās un aizsargās viņus sociālā riska gadījumos: slimībā, darba zaudējumā, tuvinieku nāves gadījumā, bērnu piedzimšanā un audzināšanā, darba spēju zaudējumā, trūkumā un nabadzībā. Ikvienam valsts iedzīvotājam ir tiesības uz sociālo aizsardzību neatkarīgi no pilsonības, tautības, reliģiskās pārliecības, partijas piederības un citiem rādītājiem.

Valstij jāgarantē katra tās iedzīvotāja iespēja brīvi izvēlēties nodarbošanos un ar savu darbu nopelnīt līdzekļus cilvēka cienīgai dzīvei, vienādus priekšnoteikumus katra personības brīvai attīstībai, ģimenes aizsardzībai, atbalstīšanai un attīstībai, īpašu dzīves grūtību pārvarēšanai vai mazināšanai, sniedzot palīdzību un radot pašpalīdzības iespējas.

Darbs un darba aizsardzība

Darbs ir viena no svarīgākajām cilvēka pašrealizācijas formām, kas nodrošina viņu un ģimeni ar iztikas līdzekļiem, veicina radošo domāšanu un sociālos kontaktus. Valsts svarīgākais makroekonomiskās politikas uzdevums ir augsta nodarbinātības līmeņa sasniegšana, vienlaicīgi ceļot produktivitāti un sekmējot visu Latvijas iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšanos. LSDSP nodarbinātības politikas pamatā ir komplekss pasākumu kopums, kas sevī ietver vietējās rūpniecības stimulēšanas pasākumus, vietējo atjaunojamo energoresursu industrijas radīšanu, infrastruktūras celtniecību un būtisku uzlabošanu, kā arī vērienīgu pārkvalifikācijas un mūžizglītības programmu ieviešanu, tādējādi radot desmitiem tūkstošu jaunu darba vietu.

Darba samaksai ir jābūt pietiekamai, lai nodrošinātu iztiku ģimenei. Minimālā darba alga nedrīkst būt mazāka par 60 % no vidējās darba algas valstī. Lai valsts un pašvaldības amatpersonas būtu tieši ieinteresētas valsts attīstībā un vidējās darba algas pieaugumā, to atalgojuma pieaugumam ir jābūt piesaistītam šim rādītājam. Papildus tam, šobrīd ir svarīgi ieviest

pazeminātu PVN likmi pirmās nepieciešamības pārtikas produktiem, visiem komunālajiem un pasažieru pārvadājumu pakalpojumiem, jo ekonomiskās krīzes apstākļos piekļuve salīdzinoši lētai pārtikai, cilvēka cienīgam mājoklim un iespēja pārvietoties par pieņemamu maksu ir būtisks priekšnosacījums kvalitatīva un mobila darbaspēka uzturēšanai.

Lai sekmētu darba ņēmēju tiesību aizstāvību, jāveicina Darba tiesas izveidi. Tādā veidā pienācīgi tiktu īstenotas tās tiesības un garantijas, kas pienākas godīgajiem darba darītājiem. Līdz 2015. gadam jāpanāk, lai vismaz pusē Latvijas uzņēmumu būtu noslēgts kolektīvais darba līgums, paralēli paplašinot Valsts Darba inspekcijas iespējas pildīt kontroles funkcijas. LSDSP atbalstīs arodbiedrību veidošanu un esošo stiprināšanu, tai skaitā nodrošinot demokrātiskai sabiedrībai pienācīgas protesta izpausmju formas.

Atbalsts ģimenēm ar bērniem

Jānodrošina bērnu aprūpei nepieciešamo sociālo pakalpojumu pieejamība – vietas bērnu dārzos un bērnu aprūpes centros, kā arī jārada apstākļi, lai bērnu aprūpe mājās būtu ekonomiski iespējama. Jaunajām ģimenēm ir jābūt valsts garantētai iespējai iegūt pirmo mājokli ar atvieglojumiem.

Jānodrošina, lai bērnu audzināšana pamatā notiktu ģimenē un lai ģimene varētu pilnvērtīgi šo funkciju veikt. Bērnam ir jāsaņem laba aprūpe un izglītība arī tad, ja viņa ģimene nespēj to nodrošināt. Valstij jānodrošina atbalsts tām ģimenēm, kas ekonomiskās krīzes rezultātā var zaudēt savu vienīgo mājokli, ko iegādājušās, ņemot kredītu bankā.

Bērnu un ģimeņu pilnvērtīgai sociālajai aizsardzībai ir nepieciešams veikt vairāku pasākumu kompleksu. Bērna kopšanas otrā posma pabalsts ir jāturpina maksāt arī mātēm, kuras vietu trūkuma dēļ nevar iekārtot bērnu pirmsskolas iestādē. Tāpat ievērojami jāpaaugstina ienākuma nodokļa neapliekamais minimums par apgādībā esošajiem bērniem un ģimenes valsts pabalsts par trešo un nākamajiem bērniem ģimenē. Jāsiedz nozīmīgs atbalsts bērnu izglītošanā - jāievieš piemaksa pie ģimenes pabalsta augustā mācību līdzekļu iegādei, grāmatas un darba burtnīcas vispārīglītojošo skolu audzēkņiem ir jānodrošina bez maksas, kā arī jāpalīdz bez vecāku gādības palikušajiem bērniem iegūt augstāko izglītību. Ienākuma nodokļa attaisnotie izdevumi par izglītību jāturpina reālajiem izdevumiem. LSDSP uzskata, ka arī uzturlīdzekļu apjoms audžuģimenēs un aizbildnībā esošajiem bērniem jāsamēro ar nepieciešamajiem izdevumiem.

„Māmiņu algai” par bērna audzināšanu trīs gadu laikā jābūt 75% apmērā no iepriekšējās algas. Maternitātes pabalsts jāizmaksā arī sievietēm, kuras grūtniecības darbnespējas iestāšanās laikā ir bijušas citu sociāli apdrošinātu personu apgādībā. Jānodrošina piemaksa pie invaliditātes pensijas par katru apgādībā esošo bērnu minimālo uzturlīdzekļu apmērā, kuru katram no vecākiem neatkarīgi no viņa mantas stāvokļa ir pienākums nodrošināt katram savam bērnam.

Jāsaglabā ģimeņu pabalstu finansēšana no valsts pamatbudžeta.

Sociālā palīdzība un apdrošināšana

LSDSP iestājas par visaptverošas, uz aprēķiniem pamatotas sociālās nodrošināšanas sistēmas ieviešanu, kuru finansiāli garantētu valsts un pašvaldības.

Ir jāveic uz šodienas kritērijiem balstītu iztikas minimumam nepieciešamo līdzekļu aprēķinu vienam cilvēkam, bērnam, pusaudzim, kā arī ģimenēm atbilstoši to struktūrai.

Saskaņā ar šiem aprēķiniem izveidota sistēma nodrošinātu pamatotu iztikai nepieciešamu vecuma pensiju paaugstināšanu vecajiem cilvēkiem, motivētu bezdarba un invaliditātes pabalstu noteikšanu tiem, kas ir bez darba, nepieciešamo veselības apdrošināšanas minimumu, bērnu pabalstu apmērus vecākiem ar bērniem pirmsskolas, skolas un augstākās izglītības vecumā, kā arī sociālos pabalstus maznodrošinātajiem un personām, kas juridiski atzītas par trūcīgām.

Valstij jāizstrādā precīzi noteikumi, kas garantē, ka visu veidu sociālā palīdzība ir viegli pieejama un ka to laikus saņem visi, kam tā pienākas. Par svarīgu sociālo garantiju sastāvdaļu ir jāklūst iedzīvotāju tiesībām uz nepārtrauktu piekļuvi energoresursiem.

Valsts ir atbildīga par sociālās nodrošināšanas sistēmā investēto finanšu resursu pasargāšanu no zaudējumiem starptautiskajos naudas tirgos.

Ikvienam jābūt tiesībām un reālai iespējai bez maksas saņemt konsultācijas visos pabalstu saņemšanas jautājumos un tiesībām saņemt šos pabalstus pilnā apmērā, ja tie pienākas.

Pakalpojumu pieprasīšanas un saņemšanas procedūrai jābūt vienkāršai, nebirokrātiskai un caurskatāmai.

Sociālajai apdrošināšanai jānodrošina atbilstošs ienākumu aizvietoējums slimības vai maternitātes gadījumā, atbalsts sakarā ar bezdarbu, nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību, kā arī vecuma darbnespējas gadījumā. LSDSP uzskata, ka ir divi svarīgākie uzdevumi sociālās apdrošināšanas jomā. Pirmkārt, jāmaina apgādnieka zaudējuma pensijas aprēķina formula un jāpalielina tās minimālais sliekšnis. Otrkārt, jāveic valsts iemaksas sociālās apdrošināšanas budžetā par mātēm un tēviem, kuri nestrādā algotu darbā, jo kopj bērnu invalīdu vai kopj bērnus no pusotra līdz divu gadu vecumam vai no divu gadu vecuma līdz laikam, kad bērnu ir iespējams iekārtot pirmskolas bērnu iestādē.

Pensijas

Visiem, kuri savā darbaspēju vecumā ir noteiktu gadu skaitu nostrādājuši algotā darbā un izdarījuši iemaksas valsts sociālajā budžetā, ir jābūt tiesībām uz pilna apjoma pensiju un tā jāsaņem. Pensijas nedrīkst aplikt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli. LSDSP stingri iestājas pret valsts pašreizējo praksi samazināt strādājošiem, atkarībā no pensijas apmēra, to likumīgi nopelnītās pensijas. Valstij jāpārtrauc strādājošo pensionāru diskriminācija un jānosaka tiem tādas pašas atlaides iedzīvotāju ienākuma nodokļa piemērošanā kā pārējiem strādājošajiem.

Ņemot vērā pensiju zemos apmērus, valstij steidzami jānosaka pensionāru ģimenēm atraitņu pensiju, izmaksājot turpmāk papildus vismaz 50% no mirušā dzīvesbiedra pensijas apmērā.

Jāsakārto pensiju indeksēšanas sistēma un jāindeksē pilnīgi visas pensijas. Mazās pensijas līdz četrām sociālās nodrošināšanas pabalstu apmēram jāindeksē divas reizes gadā ar inflācijas pieauguma indeksu un 100 % sociālās apdrošināšanas vidējās iemaksu algas pieauguma indeksu, bet visas pārējās pensijas jāindeksē vienu reizi gadā.

Veselības politika

Nosakot mērķus veselības politikas jomā, LSDSP balstās uz sekojošiem principiem:

Brīvības, kas prasa, lai iedzīvotāji paši varētu lemt par stāvokli veselības aprūpē. Lai to īstenotu LSDSP redz sabiedrisko slimokasu, kā jau pārbaudītu struktūru, veidošanu, kuras vadītu brīvi izvēlētas valdes un kontrolētu pašizvēlētas revīzijas komisijas, kā arī pacientam nodrošinot iespēju brīvi izvēlēties ārstu.

Taisnīguma, kas prasa, lai darba devēji un darbinieki vienādi segtu veselības aprūpes izdevumus. LSDSP centīsies ierobežot farmaceitu tieksmes iedzīvoties uz pacientu rēķina.

Solidaritātes, kas prasa visu iedzīvotāju aktīvu iesaistīšanos veselības aprūpē. Lai veselības aprūpei paredzētie līdzekļi tieši, bez starpniekiem nonāktu sabiedrisko slimokasu rokās. Lai veselais laikus domātu par līdzekļu uzkrāšanu slimības gadījumiem. Lai uzkrājumi tiktu noguldīti valsts bankās nevis privātās.

Galvenais LSDSP mērķis veselības politikas jomā – panākt savlaicīgu, efektīvu, kvalitatīvu un labi organizētu veselības aprūpi katram valsts iedzīvotājam, pārtraukt Latvijā valsts apmaksātas medicīnas slēptu likvidāciju, kā arī veicināt veselīga dzīvesveida popularizāciju Latvijas iedzīvotāju vidū, nodrošinot ikvienam pieeju valsts un pašvaldības sporta būvēm. Lai nodrošinātu kvalitatīvu sabiedrības atražošanu, veselības aprūpei nepieciešams atvēlēt ne mazāk kā 6% no valsts IKP.

Katram Latvijas iedzīvotājam ir tiesības uz:

- 1) *savlaicīgu* nepieciešamo veselības aprūpi slimības gadījumā.
- 2) Noteiktu un garantētu obligātās palīdzības apjomu un pakalpojumu minimumu.
- 3) Saprotamu un precīzu informāciju par veselības jautājumiem.

Lai to panāktu, valstī jābūt:

- 1) racionālai, ekonomiskai un kontrolējamai līdzekļu izlietošanas sistēmai veselības aprūpē,

- 2) identificētiem un samazinātiem tiem vidi un sabiedrības veselību ietekmējošiem faktoriem, kas veicina saslimstību ar sirds asinsvadu slimībām, augstu saslimstību ar ļaundabīgiem audzējiem, veicina infekcijas slimību un tuberkulozes izplatību, kā arī traumatismu,
- 4) kvalitatīvai un adekvātai bērnu un jauniešu veselības aprūpes programmai. Attīstot bērnu un pusaudžu brīvā laika izmantošanu aktīvās nodarbēs, samazināsies kaitīgo ieradumu izplatība, aptaukošanās problēmas un ar to saistītās slimības. Jānodrošina visiem profilaktiskās apskates pirms mācību sākuma, lai skolēniem un audzēkņiem varētu plānot fizisko un garīgo slodzi mācību gada laikā,
- 5) prasmīgam veselības aprūpei paredzēto līdzekļu izlietojumam, kas jānosaka (profesionālo/teritoriālo) sabiedrisko slimokašu valdei, kuras sastāvēs no darbinieku un darba devēju vēlētiem pārstāvjiem. Sabiedriskajās slimokasēs līdzekļu iemaksu vienādās daļās jāsedz darbiniekam un darba devējam. Iemaksas jānodrošina tieši caur darba devēju, likvidējot veselības aprūpei paredzēto nodokļu ieņēmumu daļu. Sabiedriskās slimokasēs nodrošina visu slimību bezmaksas ārstēšanu, bet valsts iestāžu pārziņā paliek katastrofu medicīna un neatliekamā medicīniskā palīdzība (NMP), bīstamo infekciju slimību ārstēšana un profilakse, tiesu medicīna, ārstniecības personu kvalifikācijas uzraudzība un izglītība, normatīvo aktu izstrāde un ES programmu apguve, sabiedrisko slimokašu kontrole (kontrolārsti),
- 6) Pieejai lētākiem medikamentiem (piemēram, sabiedrisko slimokašu aptiekās).

Iekšējās drošības un kārtības, tiesiskuma politika

Iekšējās drošības un sabiedriskās kārtības līmenis ir cieši saistīts ar valsts ekonomisko un sociālo vidi, tiesībsargājošo iestāžu darbības kvalitāti, kā arī izglītības un audzināšanas procesu pirmsskolas iestādēs, skolās, tāpat arī sabiedrības iecietību pret dažādu personību degradējošu uzvedības modeļu neizaicinātu popularizāciju masu saziņas līdzekļos.

Tiesību aizsardzības iestādēm jāveic profesionāla un mērķtiecīga darbība organizētās un ekonomiskās noziedzības apkarošanā, kura destabilizē valsts politisko un sociālo situāciju, veido kriminālo struktūru materiālo un finansiālo bāzi. Nesaudzīga cīņa ir jāveic ar personām, kuras ir iesaistītas spēcīgu narkotisko vielu un nelegālā alkohola tirdzniecībā. Valstī ir jāizstrādā un konsekventi jārealizē nepilngadīgo likumpārkāpumu novēršanas un bērnu tiesību aizsardzības pasākumi.

Nepieciešams turpināt nesaudzīgu cīņu ar korupciju, valsts un pašvaldības darbinieku nekompetenci un visatļautību, kā arī tuvākajā laikā ieviest vispārēju iedzīvotāju ienākumu un īpašuma deklarēšanu un nodrošināt tās kontroli. Ir jāsauc pie kriminālatbildības valsts un pašvaldības amatpersonas, kuras savas mantkārtības, bezatbildības, darbības, bezdarbības vai nekompetences rezultātā tieši vainīgas Latvijas valsts izzagšanā un novešanā uz bankrota robežas. Visu valsts institūciju un amatpersonu darbam jākalpo valsts attīstībai, nevis atsevišķu ekonomisko grupējumu vai politiķu varas un mantisko interešu apmierināšanai. Nekavējoties jāizbeidz tautas uzticības un Latvijas ekonomikas graužoša prakse, kad valsts amatos ieceļ personas pēc to piederības kādam ekonomiskam grupējumam, nevis pēc profesionālā un kompetences līmeņa.

Jāatbalsta noziegumu upuru aizsardzības sistēmas, tai skaitā kompensācijas fonda tālāku pilnveidošanu, garantējot, ka ikviens noziedzīga nodarījuma upuris var saņemt kompensāciju par nodarīto zaudējumu.

Jāpilnveido tiesību aizsardzības iestāžu darbība, nodrošinot valsts un pašvaldību policiju, prokuratūras un tiesu iestādes ar nepieciešamajiem finanšu un tehniskajiem līdzekļiem. Tiesību aizsardzības iestāžu darbiniekiem ir jābūt profesionāli disciplinētiem, ar nepieciešamajām zināšanām, profesionālajām iemaņām un prasmēm, augstu morāli ētisko īpašību un personīgās atbildības līmeni. Regulāri jāpilnveido tiesību aizsardzības iestāžu darbinieku profesionālā meistarība un kvalifikācija, kā arī jānodrošina pietiekoši augsts atalgojums, kā minimums valstī noteiktā vidējā atalgojuma līmenī.

Vides un enerģētikas politika

Laikā, kad vislielāko postu dabai nodara bezpersoniska globalizācija un transnacionālo kompāniju akla dzīšanās pēc peļņas, arī vides aizsardzības stratēģijai jābūt globālai. Tāpēc LSDSP atbalsta Eiropas Sociāldemokrātu partijas (PES) kļūšanu par to kontinenta politisko spēku, kas pret labējo partiju lobēto tirgus un patērēšanas stihiju liek stingri regulētus vides saudzēšanas likumus un normatīvus, lai būtiski samazinātu tos pasaules klimata izmaiņu iemeslus, kam pamatā ir nesaprātīga cilvēku saimnieciskā darbība.

LSDSP uzskata, ka pieaugošās enerģētiskās krīzes draudos valstij jāveido tālredzīga energoresursu taupīšanas stratēģija, sevišķu uzsvāru liekot uz siltumefektivitāti un namu siltināšanu. Jāpaātrina Latvijas atteikšanās no fosilā kurināmā. Iesakāmā alternatīva tam ir šķelda un koka granulas kā kokapstrādes blakusprodukti un biodeģviela.

Apsverama valstiski atbalstīta atjaunojamo enerģijas resursu, piemēram, kārkļu un tehnisko graudu audzēšana Latvijas zemnieku saimniecībās.

LSDSP uzskata, ka nodokļu naudu lietderīgāk izmantot alternatīvās enerģētikas attīstībai un aizsardzības pasākumiem pret iespējamām radioaktīvām avārijām kaimiņos esošajam bīstamajam objektam.

LSDSP atbalsta Eiropas Savienības centienus palielināt vēja ģeneratoru parka skaitu un uzskata, ka arī Latvijai tam jāizmanto pieejamais ES finansējums. Tai pašā laikā palielināma zemes siltuma, saules, biomasas, atkritumu pārstrādes nozīme vietējās enerģijas ražošanā. Jāveicina „zaļo māju” celtniecība.

Kā vienu no ceļiem energoefektivitātes un taupības nodrošināšanai sociāldemokrāti redz enerģijas ražošanas decentralizāciju, lokālu, nelielu, videi draudzīgu elektrostaciju un siltumstaciju skaita palielināšanos. Par valsts stratēģisko prioritāti jāklūst Latvijas valsts energoresursu neatkarības nodrošināšanu tuvāko 10 gadu laikā.

LSDSP prasa, lai resursu taupībā priekšzīmi rādītu valsts un pašvaldības iestādes, organizējot „zaļo iepirkumu”, plašāk izmantojot ekonomiskākus un hibrīdautomobiļus, siltinot savus namīpašumus un nodrošinot tos ar videi draudzīgām, taupīgām apkures sistēmām.

Neatliekams uzdevums ir izveidot sistēmu sadzīves un rūpnieciski atkritumu šķirošanai.

LSDSP uzskata, ka par realitāti jāpārvērš Latvijas upju baseinu, sevišķi Daugavas nacionālas aizsardzības programmas, maksimāli jānodrošinās pret pārrobežu piesārņojuma riskiem, vides tīrības prasībās pret kaimiņvalstīm, kas potenciāli apdraud Latvijas ūdeņus un gaisu, izmantojot gan diplomātiskās, gan ekonomiskās metodes.

Lai nodrošinātu pilnvērtīgu iedzīvotāju rekreāciju tīrā vidē un garantētu dabas daudzveidības saglabāšanos līdzšinējā līmenī, valstij īpaši rūpīgi jāseko mežizstrādes nozares regulēšanai un jāpalielina finansējums nacionālajiem parkiem. Tai pašā laikā LSDSP atbalsta Latvijai jau zudušu sugu reintrodukcijas programmas un padziļinātus bioloģiskos pētījumus floras un faunas aizsardzības ieteikumu izstrādei.

Lai realizētu augstākminēto, LSDSP iesaka visas vecuma grupas aptverošas valsts vides izglītības kampaņas, dabaszinātņu priekšmetu statusa paaugstināšanu vispārizglītojošās skolās, ekoloģisku izdevumu un filmu subsidēšanu.

Izglītības un zinātnes politika

Sociāldemokrāti par savu pienākumu uzskata, pirmkārt, radīt labvēlīgus apstākļus cilvēka personības izaugsmei atbilstoši individuālajām spējām, sabiedrības interesēm un vajadzībām; otrkārt, sekmēt tādu kompetentu profesionāļu tapšanu, kuri ir spējīgi pamatoti izvēlēties, īstenot un virzīt savu sociālo karjeru, pilnveidot profesionālo meistarību un elastīgi mainīt profesiju atbilstoši strauji mainošos modernā laikmeta prasībām; treškārt, nodrošināt vienlīdzīgas iespējas iegūt kvalitatīvu izglītību visiem no pirmsskolas vecuma un visa turpmākā mūža garumā. Ir jāveido stipendiju, pabalstu un valsts/privāto aizdevumu sistēmu, kas ļauj iegūt jebkura līmeņa izglītību ikvienam.

Vispārējai, profesionālajai, augstākajai izglītībai un zinātnei ir jādarbojas saskaņoti kā vienotai sistēmai kopā ar tālākizglītību, pieaugušo izglītību un interešu izglītību, garantējot prasībām atbilstošu kvalitāti visās šīs sistēmas daļās. Sociāldemokrāti iestājas par interešu izglītības iestāžu darbības saglabāšanu.

Esošā izglītības sistēma Latvijā turpina pastāvēt nevis balstoties uz pārdomātu izglītības politiku, bet gan pateicoties skolotāju, augstskolu mācībspēku, izglītības darba organizētāju milzīgajai pašatdevei. Jāpopularizē izglītības darbinieku profesijas nozīmīgums un jāveicina tās prestiža celšana sabiedrībā. Nepieciešama pedagogu izglītības, tālākizglītības un pārkvalificēšanas sistēmas pārveidošana, ievērojot valsts un reģionālās attīstības iespējas.

LSDSP uzskata, ka izglītības budžets jāparedz vismaz 10%, bet zinātnes budžets vismaz 3% apjomā no iekšzemes kopprodukta. Izglītības un zinātnes ministrijai (IZM) valsts un sabiedrības vārdā ir jāuzrauga visa izglītības sistēma un jānodrošina tās kvalitāte, īpaši uzņemoties atbildību un pārraudzību pār obligātās izglītības īstenošanu. IZM jāsniedz sabiedrībai objektīva, precīza, detalizēta informācija par izglītības iespējām, tās kvalitāti, konkurētspēju un perspektīvām darba tirgū.

Veidojot atbilstošu kultūrvidi un ieviešot skolu finansēšanā koeficientu sistēmu jārada priekšnosacījumi mazo lauku skolu tīkla maksimālai saglabāšanai. Valstij visas skolas jānodrošina ar grāmatām un mācību līdzekļiem. Bērņus ar mācīšanās grūtībām pakāpeniski jāintegre vispārīglītojošajās skolās. Jau pamatskolas sākumposmā jāpievērš liela uzmanība ētiskai audzināšanai, pilsoniskās un patriotiskās apziņas veidošanai. Augstu vērtējot kristīgo pamatvērtību nozīmi sabiedrībā, sociāldemokrāti uzskata, ka skolēniem ir jābūt izvēles brīvībai starp reliģijas mācību un ētikas pamatu apguvi. Jāturpina īstenot pasākumus bērnu drošībai izglītības iestādēs un pie tām, sadarbojoties ar nevalstiskām vecāku organizācijām, panākt sabiedrības iesaisti drošas vides radīšanā. Nepieciešams pastiprināt satiksmes drošības pasākumus pie izglītības iestādēm. Sociāldemokrāti iestājas par to, lai pamatskolas skolniekiem nokļūšana uz skolu būtu bez maksas un pamatskolas bērni tiktu nodrošināti ar brīvpusdienām.

Valstij ir jānodrošina iespēja iegūt pamatskolas izglītību lielāko minoritāšu valodās. Minoritāšu skolām jāievirza skolēnus vienlaicīgi divās kultūrās - savā nacionālajā un latviešu. Jāveic nepieciešamie pasākumi starpnacionālās spriedzes mazināšanai un konfliktu novēršanai pusaudžu vidū. Izglītībai jānodrošina integrācijas iespējas latviskajā kultūrvidē, ievērojot ikvienas nācijas un etniskās grupas savdabību.

Profesionālās izglītības sistēmai ir jābūt vienotai un pēctecīgai no pamata līdz augstākajai pakāpei, kopā ar pieaugušo izglītību jānodrošina profesionālā pilnveide, tālākizglītības un pārkvalifikācijas iespējas mūža garumā, jāstimulē personības līdzdalību sabiedriskajā dzīvē. Profesionālai izglītībai jābalstās uz ciešu sadarbību ar darba tirgu. Ar nodokļu politiku jāmotivē darba devēju ieguldīt līdzekļus profesionālajā izglītībā un pieaugušo izglītībā. Pieaugušo izglītība jāsaista ar attiecīgā reģiona sociāli ekonomiskās attīstības vajadzībām, jānodrošina pieaugušo izglītības pieejamība, īpaši lauku rajonos.

Vidējai izglītībai jābūt vispārējai, obligātai, diferencētai un bezmaksas. LSDSP uzskata, ka augstākajai izglītībai ir jārisina personības attīstības, demokrātijas stiprināšanas, kvalificētu speciālistu sagatavošanas un zinātnes attīstības uzdevumi. Valsts augstskolās jānodrošina izglītības ieguve valsts valodā. Lielu uzmanību jāpievērš augstākās izglītības saskaņošanai ar pieaugušo izglītību un mūžizglītību. Zinātnei jāklūst par neatņemamu augstākās izglītības sastāvdaļu un doktorantūras studijām – par nozīmīgāko, virzošo daļu augstākajā izglītībā. Valstij jāatbalsta zinātniskā un akadēmiskā personāla atjaunošana.

Pirmā augstākā izglītība ikvienam jānodrošina no valsts budžeta līdzekļiem. Koledžas jāpiesaista augstskolām, augstskolu un koledžu filiāles vairāk jāizmanto kā neklātienas un tālmācības studiju atbalsta punktus. Valsts pārziņā esošai kredītēšanas sistēmai jāņem vērā studiju programmas aktualitāti un studentu sekmes, gan kredītus piešķirot, gan tos dzēšot. Perspektīvā mērķis ir dzēst praktiski visus studentiem piešķirtos kredītus.

LSDSP uzskata, ka zinātnei jāklūst par galveno tautsaimniecības virzītājspēku. Latvijas attīstības plāni visās nozarēs jābalsta uz zinātnes izstrāžu un ieteikumu pamata. LSDSP uzskata, ka Latvijai prioritāras zinātnes nozares ir *ķīmija, fizika, matemātika, materiālu zinātne, mikroelektronika, informācijas tehnoloģijas un telekomunikācijas, ģeoloģija, enerģētika, biotehnoloģijas un letonika*. No valsts budžeta noteikti ir jāfinansē fundamentālā zinātne, jāveido zinātnisko parku un tehnoloģisko centru tīkls, kā arī stimulēšanas mehānismus Latvijā radīto un patentēto tehnoloģiju izmantošanai produktu un pakalpojumu izstrādē un ieviešanā, lai nodrošinātu

ne vien zinātnes, bet arī rūpniecības attīstību visā Latvijā. Jāinvestē zinātnes popularizēšanā. Jāatbalsta esošie zinātnes un tehnikas muzeji, kā arī jāveido jauni.

Kultūras politika

Dziesmā, dejā, mūzikā, teātrī, kino, tēlotājmākslā, arhitektūrā Latvija piesaka sevi kā vienu no kultūras nācijām Eiropas Savienībā un pasaulē. LSDSP uzskata, ka iedzīvotāju vispārējā kultūras līmeņa mērķtiecīga paaugstināšana un kultūrizglītība ir demokrātiskās Latvijas valsts pastāvēšanas virszuddevums globālās masu kultūras izplatīšanās apstākļos.

Mūsu kultūras politikas pienākums ir uzturēt un aizsargāt Latvijas tradicionālo kultūru kā valsts nacionālās identitātes pamatu.

LSDSP atzīst, ka indivīdam jāļauj kultūru apgūt un tajā sevi izteikt pēc paša ieskatiem. Sociāldemokrāti aicina uz iecietību dažādu kultūras virzienu pārstāvjus. Aizstāvēdami latviešu tiesības Latvijā saglabāt savu vēsturiski izveidojušos dzīvesveidu, sociāldemokrāti iestājas arī par Latvijai raksturīgo kultūrautonomijas principu un brīvību attīstību.

Sociāldemokrāti atbalsta jaunu valsts un pašvaldību kultūras objektu celtniecību un esošo atjaunošanu. Īpaša uzmanība pievēršama publisko bibliotēku tīkla attīstībai un to prioritārai finansēšanai, kā arī valsts finansēto masu komunikācijas līdzekļu orientēšanai uz kultūrizglītību.

LSDSP rosina skolās atjaunot Latvijas vēstures padziļinātu mācīšanu un ieviest etniskās kultūras mācību.

Sociāldemokrātiem ārkārtīgi svarīga ir tautas masu iesaistīšana pašdarbībā un tās sistēmisks atbalsts. Šim nolūkam nemitīgi jāstiprina Latvijai īpatnējo tautas svētku tradīcijas, jāorganizē plašas sabiedrības radoša līdzdalība tajās. Šai ziņā atbalstāma jaunu folkloras kopu veidošanās un esošo stimulēšana.

LSDSP iestājas par Latvijas nacionālās kultūras veicināšanu arī ar dažādiem saimnieciskiem paņēmieniem, piemēram, mazinot nodokļu slogu oriģinālliteratūras izdevumiem, subsidējot kinomākslu un teātri.

Jaunatnes politika

Pasaules finanšu un ekonomiskā krīze ir bijusi īpaši nelabvēlīga Latvijai. Nelabvēlīgo demogrāfisko situāciju šobrīd pasliktina arī masveida cilvēku aizceļošana labākas dzīves meklējumos. Diemžēl būtisku šo cilvēku daļu sastāda jaunieši, kas nesaskata attīstības un pienācīga darba iespējas savā valstī. Bet bez jaunas un aktīvas iedzīvotāju paaudzes nav iespējama ilgtspējīga valsts un nācijas attīstība. Tāpēc LSDSP uzskata, ka jaunatnes politikai ir jāklūst par atsevišķu politikas nozari Latvijā. Jārada visi apstākļi, lai jaunatne aktīvi iesaistītos sociālajās, kultūras un politiskajās aktivitātēs. Jaunatnes politikas sakārtošanai un attīstībai valstī jābūt kompleksai, lai panāktu, ka jaunieši savu turpmāko dzīvi saista ar Latviju.

Par jaunatnes politikas pamatzuddevumiem jāklūst ikviena jaunieša personības attīstībai un līdzdalībai ekonomiskajā, politiskajā, sociālajā un kultūras dzīvē. Valsts veiktajiem pasākumiem jāveido jaunatnes attīstības pamati.

LSDSP uzskata, ka ir jānosaka valsts un pašvaldības funkcijas un kompetences attiecībā pret jaunatni. Normatīvajos aktos skaidri jādefinē jaunatnes politikas īstenošanas mērķi, uzdevumi, pamatprincipi un termiņi. Tāpat jāpalielina nevalstisko organizāciju loma darbā ar jaunatni, deleģējot tām vairākas valsts un pašvaldības funkcijas un sniedzot finansiālu un citu nepieciešamo atbalstu. Tādējādi valsts veicinātu pašu jauniešu iesaisti nevalstiskajās organizācijās, kuras šīs funkcijas veiks efektīvāk un lētāk nekā valsts. Valstij jāpanāk, ka jaunieši tiek iesaistīti visu lēmumu pieņemšanā, kas saistīti ar jaunatnes politiku. Sadarbībā ar pašvaldībām nepieciešams nodrošināt iespējas jauniešiem lietderīgi pavadīt brīvo laiku. Novadu un pagastu centros jāveido jauniešu centri un klubi, kas līdzās valsts izglītības sistēmai dotu jauniešiem iespēju iegūt neformālo izglītību. Valstij kopā ar mācībspēkiem un uzņēmējiem ir jāveicina jauniešu mācekļu programmu izstrādi un ieviešanu, lai atvieglotu tiem profesijas izvēli un darba gaitu uzsākšanu.

Ārpolitika un drošības politika

LSDSP uzskata, ka Latvijas ārpolitikas galvenais mērķis ir Latvijas nacionālās neatkarības un ārējās drošības garantēšana. Latvijai aktīvi jāiesaistās starptautiskajos procesos, jo vienīgi starptautiskās sadarbības ceļā šobrīd iespējams risināt daudzas no esošajām problēmām.

Sociāldemokrāti atbalsta sadarbību starp valstīm, reģioniem un starptautiskām institūcijām. Piedaloties Eiropas Sociāldemokrātu partijas (PES) darbā, LSDSP regulāri sadarbojas arī ar Rietumeiropas labklājības valstu vadošajiem politiskajiem spēkiem un tur esošo pieredzi var pielāgot Latvijas situācijai. Nozīmīgu lēmumu pieņemšanā ir svarīgi piesaistīt partnerus, kas spēj ietekmēt starptautisko institūciju lēmumus. LSDSP apņemas nodrošināt proaktīvu sadarbību ar Eiropas Savienības (ES) pārvaldes institūcijām, Latvijas partneriem Ziemeļu padomes un Baltijas jūras valstu padomes ietvaros, kā arī ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju.

Kopā ar citu dalībvalstu sociāldemokrātiem LSDSP iestājas par sociāldemokrātisko ideālu – sociāli atbildīgas tirgus ekonomikas, visaptverošu darba tiesību, cilvēktiesību, bērnu tiesību un ilgtspējīgas ekoloģiskās attīstības īstenošanu visā Eiropā. LSDSP apņemas veicināt kvalitatīvu Latvijas sagatavošanos Eiropas Savienības Padomes prezidentūrai 2015. gadā, koordinējot valsts un ES institūciju sadarbību, kā arī ņemot vērā citu ES mazo valstu pieredzi.

Eiropas mērogā nepieciešams veidot kopīgu, uz solidaritātes principiem balstītu sociālo politiku un atbalstīt kopīgus labklājības un darba vides noteikumus, tādēļ veicināsim ES Pamattiesību hartas un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas principu ievērošanu Latvijas Republikas likumdošanā un pārvaldē.

Apsveicot G-20 valstu uzsāktu iniciatīvu, atbalstīsim Eiropas un globālo finanšu arhitektūras reformu, paplašinot finanšu tirgu pārskatāmību un pastiprinot to darbības kontroli, kā arī atbalstīsim spekulatīvu finanšu darījumu aplikšanu ar nodokļiem. Veicināma arī sadarbība ar ES Austrumu partnerības programmas valstīm, kā arī dienvidu un austrumu Āzijas lielvalstīm ekonomikas, transporta infrastruktūras attīstības, enerģētikas, cilvēku pārvietošanās, izglītības un kultūras jautājumos.

Sociāldemokrāti iestājas pret terorismu kā plānotu vardarbību pret miermīlīgiem iedzīvotājiem. Drošību starptautiskajā vidē jāuztur nevis karaspēkam, bet diplomātijai, iedarbīgai krīžu pārvaldībai, savlaicīgiem miera nodrošināšanas pasākumiem, līdzsvarotai vides politikai, atbalstam demokrātiskām valstīm un labākai starpvalstu sadarbībai. Latvijas aizsardzības sistēmas galvenie uzdevumi ir nodrošināt savu iedzīvotāju, konstitucionālās sistēmas un Latvijas neatkarīgā valstiskuma drošību, tās sauszemes teritoriju, jūras, krasta līnijas un gaisa telpas neaizskaramību, kā arī svarīgu valsts objektu, valsts ēku un pieminekļu, kā arī militāro objektu un iekārtu drošību, vienlaikus spējot sniegt nepieciešamo atbalstu sabiedrotajām valstīm. Latvijas aizsardzības pamats ir Latvijas dalība NATO kolektīvās drošības un aizsardzības sistēmā. LSDSP uzturēs konstruktīvu sadarbību ar Latvijas stratēģiskajiem sadarbības partneriem NATO, veicinot Latvijas drošībai svarīgu pamatprincipu ievērošanu organizācijas reformu gaitā.

Latvijas valsts drošību nosaka savlaicīga informācijas iegūšana par iespējamajiem apdraudējumiem, valsts ekonomiskā un sociālā stabilitāte un attīstība, demokrātijas un pilsoniskās sabiedrības stiprums, ģeopolitiskā un starptautiskā situācija, kā arī ekoloģiskās vides drošība, tādēļ, apzinoties modernās pasaules izaicinājumu valstu drošībai un attīstībai, atbalstīsim ES kolektīvo rīcību drošības un ārpolitikas jautājumos, lai pastiprinātu ietekmi uz globalizācijas procesiem Latvijas nacionālo interešu vārdā.